

Vastaus Antero Eerolan ja 21 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaan liittyttävä kansainväliseen ydinaseiden vastaiseen kaupunkivetoomukseen

VD/11568/00.02.00.03/2022

RV/VK/EV/EJ

Antero Eerola sekä 21 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Ydinaseiden käytön uhka on kasvanut Euroopassa selvästi. Erityisesti Venäjän suurhyökkäys Ukraina on vaarallisella tavalla arkipäiväistänyt puheen ydinaseiden käytön mahdollisuudesta. Samalla keskeisten ydinasevaltojen väliset neuvottelut aserajoituksista ovat poikki, mikä on johtanut myös ydinaseita koskevan sopimusjärjestelmän rapautumiseen.

Ydinaseilla käytävässä sodassa ei voi olla voittajia. Jo ”pienellä” taktisella ydinaseella on voimaa tehdä elinkelvottomaksi kokonainen kaupunki. Ydiniskun tuottama säteily ulottaisi tuho vaikutuksen yli sukupolvien. Ydinaseet ovat siis vakava uhka, jota vastaan pitää toimia kansainvälisesti, kansallisesti ja paikallisesti.

Joukkotuhon uhka korostuu suurissa kaupungeissa, jotka ovat ydinaseiden keskeisiä maaleja. Suomessa tämä koskee erityisesti pääkaupunkiseutua.

Suomessa kunnilla on merkittävää, viimekätistä vastuuta väestönsuojelusta aseellisen konfliktin tai konfliktin uhan aikana siitä huolimatta, että pelastustoimi siirtyy vuoden 2023 alusta lukien uusille hyvinvointialueille. Näin myös Vantaan suora intressi – osana pääkaupunkiseutua ja ihmiskuntaa – on ydinaseriisunta ja viime kädessä ydinaseeton maailma.

Vantaan strategiassa kaupungin keskeiseksi arvoksi määritellään vastuullisuus, joka ”tarkoittaa hyvän elämän turvaamista nykyisille ja tuleville sukupolville” (<https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/talous-ja-strategia/innovaatioiden-vantaa-strategia>).

Yksi konkreettinen keino toimia ydinaseita vastaan paikallisesti on, että Vantaa allekirjoittaa kansainvälisen ydinaseet kieltävän liikkeen ICAN:in kaupunkivetoomukseen (<https://cities.icanw.org/>), jossa tuetaan liittymistä kansainväliseen ydinaseet kieltävään sopimukseen.

Vetoomuksessa on mukana satoja kaupunkeja eri puolilta maailmaa muun muassa Los Angeles, Washington DC, Oslo, Edinburgh, Berliini, Pariisi, Göteborg, Sidney sekä Hiroshima ja Nagasaki. Helsinki allekirjoitti vetoomuksen heinäkuussa 2021 ja liittyi näin allekirjoittajien joukkoon ensimmäisenä kaupunkina Suomessa. Nyt on Vantaan vuoro.

Vetoomuksen taustalla on kansainvälinen ICAN – liike (englanniksi International Campaign to Abolish Nuclear Weapons), joka sai Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 2017. Liikkeen aloitteellisuus oli keskeinen tekijä prosessissa, jonka myötä YK:ssa hyväksyttiin ydinaseet kieltävä sopimus.

ICAN Finlandin vuonna 2019 teettämän mielipidemittauksen mukaan 87 prosenttia suomalaisista kannatti ydinaseiden täydellistä kieltämisestä ja 84 prosenttia tuki Suomen liittymistä ydinaseet kieltävään sopimukseen.

Edellä olevan perusteella me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen:

* Vantaan kaupunki allekirjoittaa Helsingin tavoin maailmanlaajuisen kaupunkivetoisuuden ydinaseiden kieltämiseksi. Vetoisuuden teksti kuuluu suomennettuna seuraavasti:

”Kaupunkimme on syvästi huolissaan ydinaseiden aiheuttamasta vakavasta uhkasta ihmisyyhteisöille kaikkialle maailmassa. Uskomme vakaasti, että asukkaillamme on oikeus elää maailmassa, jossa tätä uhkaa ei ole. Millä tahansa ydinaseiden käytöllä, oli se sitten tahallista tai onnettomuuden seurausta, tulisi olemaan katastrofaalisia, kauaskantoisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisille ja ympäristölle. Tästä syystä me tuemme ydinasekieltosopimusta ja kehotamme hallitustamme allekirjoittamaan ja ratifioimaan sen.”

(<https://cities.icanw.org/appealtext>)

Kaupunginvaltuusto 10.10.2022 § 12

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmistettavaksi.

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala / talouden ja strategian palvelualue toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Kansainvälinen ICAN-liikkeen (englanniksi International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) kampanjassa kaupunkoja pyydetään allekirjoittamaan vetoisuus, jolla kaupunki kehottaa maansa kansallista hallitusta allekirjoittamaan ja ratifioimaan ydinaseet kieltävän sopimuksen.

ICAN-liikkeen sivuston mukaan Euroopan maista ydinaseet kieltävän sopimukseen on allekirjoittanut Irlanti, Itävalta, Liechtenstein, Malta, San Marino ja Vatikaanivaltio. Yksikään NATO:n jäsenmaa ei ole allekirjoittanut sopimusta.

Yleisradion uutisen mukaan (25.10.2020) Suomi jäi vuonna 2017 sivuun sekä ydinaseet kieltävää sopimusta koskeneista neuvotteluista että äänestyksestä. Samoin tekivät kaikki Nato-maat ja suurin osa EU-maista. Yleisradion uutisen mukaan Suomi on painottanut vuoden 1968 ydinsulkusopimusta, joka tähtää ydinaseiden leviämisen rajoittamiseen. (<https://yle.fi/a/3-11612313>)

Kuten valtuustoaloitteessa mainitaan, ydinaseet ovat valtava uhka. On kuitenkin huomattava, että ICAN-liikkeen kaupunkivetoisuus ei Suomessa liity kuntien tehtäviin, sillä Suomessa kuntien tehtävänä ei ole vastata ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.

Suomen perustuslain 8 luvun 93 pykälän mukaan

”Suomen ulkopolitiikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa.

Eduskunta hyväksyy kuitenkin kansainväliset velvoitteet ja niiden irtisanomisen sekä päättää

kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisesta siltä osin kuin tässä perustuslaissa säädetään.”

Lisäksi: ”Ulkopoliittisesti merkittävien kannanottojen ilmoittamisesta muille valtioille ja kansainvälisille järjestöille vastaa ministeri, jonka toimialaan kansainväliset suhteet kuuluvat.”

Suomen kuntalain 2 luvun 7 pykälässä Kunnan tehtävät säädetään, että:

”Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädettyt tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta).

Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.”

Helsingin kaupunki on ainoana Suomen kaupunkina allekirjoittanut lauselman 7.6.2021. Muista pohjoismaisista kaupungeista ICAN-verkoston sivuston mukaan Norjasta usea kaupunki on allekirjoittanut kaupunkivetoomuksen. Ruotsista kaupunkivetoomuksen on allekirjoittanut vain Göteborgin kaupunki, ja Tanskasta ja Islannista yksikään kaupunki ei ole mukana vetoomuksessa.

Helsinki perusteli allekirjoittamista näin:

”Kaupunkien kansainvälinen toiminta on viimeisten vuosikymmenien aikana laajentunut ja monipuolistunut. Nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa, ja koska nimenomaan kaupungit tulisivat olemaan mahdollisen ydinhyökkäyksen kohteina, kaupunginhallitus katsoo, että tällaisen vetoomuksen allekirjoittaminen, johon ei liity mitään erityisiä muita velvoitteita, voidaan katsoa kuuluvan myös kunnan toimialaan. Helsingin kaupunki on jo Mayors for Peace -verkoston jäsen.”

Kaupunkien kansainvälinen toiminta on laajaa, mutta Vantaan kaupungin kansainvälisessä toiminnassa on keskitytty kunnan tehtävien mukaiseen toimintaan, johon ei kuulu ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjausten määrittäminen. Esimerkkinä korkein hallinto-oikeus on tehnyt vuonna 1983 päätöksen (KHO 1983 II 28), jonka mukaan kunnan toimialaan ei kuulunut ydinaseetonta Pohjolaa koskevan vetoomuksen allekirjoittaminen.

Ydinhyökkäys vaikuttaisi kaupunkeihin, mutta uhka ei kuitenkaan ole rajoittunut vain kaupunkeihin, vaan ydinsodan vaikutukset olisivat maailmanlaajuiset. Siksi ydinaseet kieltävä sopimus ei liity suoranaisesti ainoastaan erityisesti kaupunkeihin ja niiden tehtäviin.

Lisäksi Helsingin kaupungin perustelussa mainitaan, että kaupunki on Mayors for Peace -verkoston jäsen. Vantaan kaupunki ei kuitenkaan ole osana tätä tai muuta vastaavanlaista verkostoa eikä siten ole laajentanut tehtäväkenttäänsä vastaaviin ulkopoliittisiin linjauksiin vaikuttamiseen.

Tämän vuoksi esitetään, että Vantaan kaupunki ei allekirjoita ICAN-liikkeen kaupunkivetoomusta ydinaseiden kieltämiseksi.

Kaupunginhallitus 13.2.2023 § 17

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Antero Eerolalle ja 21 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Liite:

- allekirjoitettu Antero Eerolan ja 21 muun valtuutetun aloite Vantaan liityttävä kansainväliseen ydinaseiden vastaiseen kaupunkivetoomukseen

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kansainvälisten asioiden päällikkö Elina Värtö
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi